

УДК 657.1.04.14:636.5

ЗАБОЛОТНИЙ В.С., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ПТАХІВНИЧІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена проблемам організації бухгалтерського обліку на підприємствах птахівничої галузі. Наведена аналітична оцінка існуючої на українських підприємствах системи обліково-аналітичного забезпечення управління процесом виробництва продукції птахівництва в умовах глобалізації та надано пропозиції щодо підвищення її ефективності. Здійснено оцінку організації системи бухгалтерського обліку на птахопереробних підприємствах. Особливу увагу приділено прийнятому на українських підприємствах порядку документування процесу виробництва продукції м'ясного птахівництва на всіх стадіях технологічного циклу. Автором запропоновано шляхи вдосконалення первинного обліку процесу виробництва продукції птахівництва шляхом додання до документів інформації про якість продукції за категоріями, що дозволить ефективніше її обліковувати.

Ключові слова: птахівництво, глобалізація, конкурентоспроможність, обліково-аналітичне забезпечення, організація бухгалтерського обліку, документування.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямом економічної політики будь-якої держави є вирішення завдань продовольчої безпеки населення. Основоположну роль при цьому виконує агропромисловий комплекс. Виробництво сільськогосподарської продукції завжди було ключовим напрямом розвитку народного господарства України, що пов'язано з природно-кліматичними умовами нашої країни. Тому історично склалося, що Україна має потужний агро-промисловий потенціал. Однак, слід зазначити, що ринок агропродовольчої продукції в Україні на сучасному етапі є досить нестабільним, на що впливає як складна політико-економічна ситуація в країні в цілому, так і в агропромисловому комплексі зокрема. Крім того, відмітимо, що посилення глобалізаційних процесів в Європі та світі значною мірою впливає на вітчизняний агропродовольчий ринок. Особливо гостро ці питання стоять у галузі птахівництва. Глобалізаційні процеси в світовій економіці разом з недосконалістю системи обліково-аналітичного забезпечення управління процесом виробництва на українських підприємствах призвели до зростання конкуренції на вітчизняному ринку продукції птахівництва та зниження конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників.

В таких умовах постає гостра необхідність підвищення конкурентоспроможності українських товаровиробників продукції, що досліджується, а це в свою чергу не можливе без вдосконалення існуючої системи обліково-аналітичного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням і розвитком теорії та практики організації бухгалтерського обліку виробництва агропродовольчої продукції займалися ряд науковців, серед яких: Ф.Ф. Бутинець, М.Д. Ганаба, О.Д. Гудзинський, Н.С. Золотарьова, Г.Г. Кірейцев, О.Ф. Кирилюк, І.М. Ліфіц, Р.А. Фатхутдинов, В.К. Савчук та інші вчені. Однак, в їх працях не повною мірою розкриті проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції м'ясного птахівництва.

Мета дослідження – розробка основних шляхів вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції птахівництва.

Матеріал та методи дослідження. В процесі наукового дослідження використовували матеріали Державної служби статистики України, асоціації «Союз птахівників України», праці вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі бухгалтерського обліку, а також інформацію підприємств птахівничої галузі. Застосовували такі методи: абстрактно-логічний, порівняння, монографічний та інші.

Результати дослідження та їх обговорення. В сучасних умовах розвитку ринкових відносин як в Україні, так і світі зростають вимоги до обліково-аналітичного забезпечення процесів управління як підприємствами в цілому, так і конкурентоспроможністю продукції зокрема.

Розвиток ринкової економіки в Україні, вихід вітчизняних товаровиробників на світовий ринок, поглиблення інтенсивності конкурентних відносин як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, приводить до підвищення вимог до конкурентоспроможності продукції, що в свою чергу підвищує роль обліково-аналітичного забезпечення в управлінні підприємством [1].

Ефективна система обліково-аналітичного забезпечення дозволяє своєчасно реагувати на проблеми та оперативно вирішувати їх, здійснювати ефективний аналіз ринку з оперативного реагування на ситуацію та збільшення частки підприємства на ньому. Крім того, раціональна побудова системи бухгалтерського обліку і звітності дозволяє вітчизняним виробникам збільшувати конкурентоспроможність власної продукції за рахунок зростання її якості і тим самим збільшувати обсяги реалізації такої продукції та збільшувати свої прибутки [2].

Питання раціональної організації системи бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах-виробниках продукції птахівництва є надзвичайно актуальними в умовах сьогодення. Слід зазначити, що виробництво м'яса птиці в нашій державі постійно зростає, однак рівень вітчизняного виробництва на сьогодні не дозволяє повністю задовольняти потреби внутрішнього ринку, внаслідок чого останній значною мірою залежить від імпорту даної продукції на територію України. Водночас частка імпорту продукції м'ясного птахівництва останніми роками постійно знижується з одночасним збільшенням експорту цієї продукції.

За таких умов саме бухгалтерський облік є інформаційною базою, необхідною для ефективного управління підприємством [3].

Ефективна організація системи бухгалтерського обліку на переробних підприємствах забезпечує контроль за виконанням плану кількісних та якісних показників відгодівлі, дозволяє виявити та використати резерви підвищення ефективності відгодівлі, зменшення собівартості приросту птиці, зростання її якості і як результат – підвищення конкурентоспроможності продукції м'ясного птахівництва [4].

Відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій проводиться методом їх безперервного та суцільного документування відповідно до вимог Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [5].

Підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій є первинні документи, які підтверджують факт проведення господарських операцій. З метою контролю та впорядкування процесів обробки первинних документів на їх основі складають зведені облікові документи, тобто реєстри аналітичного і синтетичного обліку.

Далі наведемо діючий на вітчизняних птахопереробних підприємствах порядок документообороту за надходження птиці та процесів її відгодівлі.

Основними джерелами надходження молодняку птиці на вирощування і відгодівлю є цех інкубації у спеціалізованих птахівничих підприємствах, та закупівля добового молодняку – для решти підприємств. На птахопереробних підприємствах де є власний цех інкубації утримують батьківське поголів'я птиці, яйця від якого передають на інкубацію. По завершенні процесу інкубації добовий молодняк птиці сортують і переводять окремими партіями в цех вирощування. Оформлюють ці процеси Накладною внутрігосподарського призначення, в якій зазначають вік, кількість та живу масу переданої птиці.

Придбаний в інших підприємств за кошти добовий молодняк оприбутковується на підставі товарно-транспортних накладних (ф.№1с г твар.) та товарних накладних (ф. № ВЗСТ-8) наданих постачальниками. До кожної партії такої птиці в обов'язковому порядку додається ветеринарне свідоцтво про її безпеку. На прийняту птицю виписують Приймальні квитанції.

Птиця, яка надходить на спеціалізовані птахофабрики від юридичних та фізичних осіб, що займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, приймається за приймальними квитанціями (типові форми ПК-1 та ПК-2). Всі оформлені птахофабрикою протягом місяця приймальні квитанції записуються у Відомість приймальних квитанцій (облікових листів).

Даний документ складається бухгалтерією підприємства. В шапці документу вказуються реквізити підприємства. Його складають на дату, наступну за останнім календарним днем звітного місяця. Відомість підписується директором та головним бухгалтером підприємства.

У випадку коли птахопереробні підприємства закупають птицю в населення, відповідно до укладених договорів, її приймання проводить відповідальна комісія у складі: завідуючого пташником, зоотехніка, ветлікаря та відповідальної особи, за якою буде закріплена дана птиця для подальшого вирощування, відгодівлі та переробки.

В присутності особи, яка здає птицю, зоотехнік та ветлікар проводять огляд кожної голови, визначають їх живу масу та складають Акт на передачу (продаж) закупівлю худоби та птиці за договорами з громадянами (ф.№ 95 б), що затверджується керівником переробного підприємства.

Після того як процес вирощування птиці завершено, її переводять в цех відгодівлі. Об'єктивно, що між спеціалізованими птахофабриками та господарствами, які не спеціалізуються на виробництві птиці, існують значні відмінності в чисельності поголів'я, технології вирощування та

в системі обліково-аналітичного забезпечення процесу управління виробництвом. Так, на спеціалізованих птахівничих підприємствах всю птицю поділяють на дві великі групи: молодняк та доросле стадо. Крім того молодняк птиці поділяють ще на ремонтний та молодняк на м'ясо. Останній в свою чергу поділяється на птицю на вирощуванні та на відгодівлі.

Відповідно до наведеної вище класифікації, птицю на спеціалізованих підприємствах необхідно постійно переводити з групи в групу, тоді як на інших підприємствах цього не роблять. Ці процеси оформлюються Актом на переведення птиці з групи в групу в межах поточних біологічних активів (ф. № ПБАСГ-9).

Основною продукцією, що отримують за вирощування молодняку птиці є приріст живої маси. З метою визначення приросту проводять контрольні зважування. Вони проходять за допомогою вибірки, оскільки всю партію птиці зважити неможливо, через велику кількість поголів'я та брак часу. Для формування вибірки завідувач ферми разом із зоотехніком відбирають не менше 5 % поголів'я. Після цього визначається середня маса однієї голови птиці шляхом ділення загальної маси зваженого поголів'я на кількість голів у вибірці. Множенням середньої маси однієї голови птиці на кількість поголів'я обчислюється загальна маса всього поголів'я. Результати зважування оформлюються Актом зважування птиці, на основі якого складають Відомість зважування тварин (ф. № ПБАСГ-11).

Головну роль в господарській діяльності птахопереробних підприємств відіграє чітка та раціональна організація відображення в обліку процесу вибуття птиці, вдосконалення контролю за її цільовим використанням. Інформацію про вибуття птиці записують у реєстри зоотехнічного і бухгалтерського обліку лише на підставі належним чином оформлених первинних документів.

У випадку, якщо підприємство здійснює вимушений забій птиці внаслідок її падежу, загибелі від надзвичайних ситуацій, виявлення в неї хвороб чи з інших причин, комісією, затвердженою наказом керівника підприємства складається Акт на вибуття тварин та птиці (ф. №100) окремо на кожен випадок вимушеного забою.

На підприємствах, в яких є власні інкубаційні цехи, здійснюється облік яєць у цехах інкубації. Надходження яєць оформляється накладними на кожен партію. Яйця проходять сортування, результати якого записують у Акті на сортування яєць у цеху інкубації (ф. №109).

У встановлені строки завідувач інкубаційним цехом на підставі первинних документів по надходженню та руху яєць складає та подає в бухгалтерію підприємства Звіт про процеси інкубації (ф. №105).

За реалізації птиці іншим підприємствам на кожен партію завідувач пташником, зоотехнік та відповідальний бухгалтер складають Товаротранспортну накладну на відправку-приймання птиці та Ветеринарне свідоцтво на кожен партію птиці.

Крім того, на спеціалізованих птахопереробних підприємствах, які спеціалізуються на виробництві курчат-бройлерів, щодня накопичувальним підсумком з початку місяця оформлюють Акт на списання та вибуття курчат-бройлерів станом на відповідну дату. Даний документ складається окремо по кожній птаходільниці комісією у складі ветлікаря, керуючого птаходільницею, та спеціально призначеною наказом керівника особою.

Отже, ми дослідили загальноприйнятту в Україні систему бухгалтерського обліку виробництва продукції птахівництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна дійти висновку, що система обліково-аналітичного забезпечення надає користувачам повну, об'єктивну та достовірну інформацію щодо показників виробничої діяльності підприємств та дозволяє здійснювати на належному рівні пошук резервів зниження собівартості продукції.

Однак на сучасному етапі розвитку ринкової економіки в Україні і світі підвищуються вимоги до обліково-аналітичного забезпечення, в результаті чого виявлено ряд недоліків у обліково-аналітичному забезпеченні управління підвищенням конкурентоспроможності продукції птахівництва, а саме:

1. Облікові реєстри не надають аналітикам належно сформованої інформації про якість продукції на всіх стадіях виробничого циклу.

2. За існуючого в Україні обліково-аналітичного забезпечення собівартість реалізованої продукції обчислюється за середніми показниками, і не враховує рівня якості продукції, тоді як закономірним є те, що на виробництво більш якісної продукції затрачається більша кількість ресурсів, відповідно і її собівартість буде вищою, ніж менш якісної. Саме тому існує об'єктивна необхідність розробки такої системи облікових реєстрів, які б дозволили вести ефективний облік і контроль якості продукції птахівництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Буряк Р. І. Управління якістю продукції птахівництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємством» / Р.І. Буряк. – К., 2003. – 20 с.
2. Заболотний В.С. Конкурентоспроможне птахівництво України: аналітична оцінка, прогноз розвитку / В.С. Заболотний, О.Ф. Кирилюк. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 197 с.
3. Золотарьова Н.С. Методичні аспекти визначення фактичної собівартості продукції інкубаторно-птахівничих підприємств / Н. С. Золотарьова // Економіка АПК. – 2006. – №2. – С. 79–85.
4. Кірейцев Г. Г. Розвиток функцій бухгалтерського обліку / Г. Г. Кірейцев // Розвиток науки про бухгалтерський облік: зб. текстів виступів на Наук. міжнар. конф. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – Ч. I. – С. –67–71.
5. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ligazakon.ua.

REFERENCES

1. Burjak R. I. Upravlinnja jakistju produkcii' ptahivnyctva: avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. ekon. nauk : spec. 08.06.01 «Ekonomika, organizacija i upravlinnja pidpryjemstvom» / R.I. Burjak. – K., 2003. – 20 s.
2. Zabolotnyj V.S. Konkurentospromozhne ptahivnyctvo Ukraїny: analitychna ocinka, prognoz rozvytku / V.S. Za-bolotnyj, O.F. Kyryljuk. – K.: CP «Kompriynt», 2013. – 197 s.
3. Zolotar'ova N.S. Metodychni aspekty vyznachennja faktychnoi' sobivartosti produkcii' inkubatorno-ptahivnychyh pidpryemstv / N. S. Zolotar'ova // Ekonomika APK. – 2006. – №2. – S. 79–85.
4. Kirejcev G. G. Rozvytok funkcij buhgalters'kogo obliku / G. G. Kirejcev // Rozvytok nauky pro buhgalters'kyj oblik: zb. tekstiv vystupiv na Nauk. mizhnar. konf. – Zhytomyr: ZhITI, 2000. – Ch. I. – S. –67–71.
5. Polozhennja pro dokumental'ne zabezpechennja zapysiv u buhgalters'komu obliku: zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukraїny vid 24 travnja 1995 r. № 88 / [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : www.ligazakon.ua.

Реформирование бухгалтерского учёта в птицеводческой отрасли Украины

В.С. Заболотный

Статья посвящена проблемам организации бухгалтерского учёта на предприятиях птицеводческой отрасли. Приведена аналитическая оценка существующей на украинских предприятиях системы учётно-аналитического обеспечения управления процессом производства продукции птицеводства в условиях глобализации и дано предложения по повышению её эффективности. Проведено оценку организации системы бухгалтерского учёта на птицеперерабатывающих предприятиях. Особое внимание уделено принятому на украинских предприятиях порядку документации процесса производства продукции мясного птицеводства на всех стадиях технологического цикла. Автором предложены пути усовершенствования первичного учёта процесса производства продукции птицеводства путём вставки в документы информации о качестве продукции по категориям, что даст возможность эффективнее её учитывать.

Ключевые слова: птицеводство, глобализация, конкурентоспособность, учётно-аналитическое обеспечение, организация бухгалтерского учёта, документирование.

Надійшла 05.05.2015 р.